

תוכנית שורשים שכבת י' / אורט בית הערבה

פירוט מערכי שיעור

מערך שיעור 1 –

פתיחה (סיפור גן עדן)

סיפור גן עדן מתאים להתחיל בו עיסוק בשורשים: יש בו את ראשית האנושות, יש בו עצים, סקרנות לגילוי וידיעה עם דבקות משפחתית מתוקף המציאות או מרצון ובחירה.

שאלת פתיחה: מי הדמויות בסיפור גן עדן ומי הדמות הכי חשובה בסיפור/ הכי מסקרנת לדעתך? (שאלה זו מאפשרת יישור קו על הסיפור ופותחת אפשרויות למגוון תשובות)

- סיפור גן עדן הוא סיפור של התבגרות והתפכחות של אדם וחווה, הם נחשפים לעולם, לטוב ולרע, מבינים מה מותר ומה אסור ומתרגלים את חופש הבחירה. זהו סיפור של גיל ההתבגרות שמתאים לכל גיל.

שאלה: מה הקשר בין גיל ההתבגרות לסיפור גן עדן?

בסיפור אדם וחווה מגלים את האמת על החיים את המודעות המינית ואת חופש הבחירה. הם מגלים מה מותר ומה אסור, ושיש שכר ועונש המושפע מההתנהגות שלהם.

- חלוקת דף סיפור + קריאה (נספח)
- כטריגר לעיון בפרק, נציג את השאלה: מי מהדמויות אשמה בחטא עץ הדעת? מה הגרסה/האליבי של כל דמות בנוגע לאחריות שלה בביצוע "הפשע"?

התשובות יכתבו בלוח כטבלה עם גרסת 4 הדמויות בסיפור ומדוע היא אשמה/לא אשמה.

הגרסה לשאלה אשמה/לא אשמה	הדמות
נתן ציווי לא לאכול מפרי עץ הדעת. למה בכלל לשים עץ כזה בגן אם אסור לאכול ממנו?	1. ה'
שמעה את האיסור מגורם שני. מגזימה ומוסיפה לאיסור האכילה איסור נוסף "לא לגעת בעץ" מפרי עץ הגן אמר ה' לא תאכלו ולא תיגעו...". ממעיטה בחומרת העונש: "פן תמותון" (אולי תמותו) בעוד שה' אמר "מות תמותון" מאשימה את הנחש	2. אישה/חווה
מפתה ואומר לאישה שלא ימותו – "לא מות תמותון", אלא רק שה' לא רוצה שעניכם יפקחו ותבינו כמוהו... "יודעי טוב ורע"	3. נחש
גרסתו שהוא אינו קשור ולא יודע כלום. מאשים את האישה. "האישה אשר נתת עמדי, היא נתנה לי מן העץ ואוכל...". לא שאל מה היא נותנת לו לאכול, "הקטין ראש".	4. איש/אדם

שאלות להמשך הדיון:

1. מי הכי משכנע בתמימותו?
2. מי לדעתכם הכי אשם בחטא?

3. למה ה' נטע בגן עדן עץ שאסור לאכול ממנו?

חלוקת שאלות לזוגות: כל זוג מקבל דף בצבע שונה ובו הוא צריך לשאול שאלה דמות אחת מן הסיפור.

ורוד – נחש

צהוב – אישה

ירוק – איש

לבן – ה'

לאחר כתיבת השאלות המורה אוספת את הדפים ומעבירה בין הזוגות והם כותבים תשובה לפי דעתם.

בדיקת התשובות: קוראים את התשובות ומגיעים למסקנה שיש לסיפור כמה פנים, אפילו לאותה הדמות יש אפשרות לתשובות שונות.

***סיכום מחבר לתוכנית-שורשים: לספר סיפור ניתן מכמה נקודות מבט. כל אחד מספר את הסיפור מהזווית שלו, והסיפור נכון לגבי כולם. אין אמת אחת.**

נספח 1

סיפור גן העדן

בראשית פרק ב':

טו וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים, אֶת-הָאָדָם; וַיִּנְחֵהוּ בְּגֶן-עֵדֶן, לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ. טז וַיִּצַו ה' אֱלֹהִים, עַל-הָאָדָם לֵאמֹר: מִכָּל-עֵץ-הַגֵּן, אָכַל תֹּאכַל. יז וּמֵעֵץ, הַדַּעַת טוֹב וָרָע--לֹא תֹאכַל, מִמֶּנּוּ: כִּי, בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ--מוֹת תָּמוּת.

בראשית פרק ג':

והנחש, הִזָּה עָרוֹם, מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. ב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחָשׁ: מִפְּרִי עֵץ-הַגֵּן, נֹאכַל. ג וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֵּן--אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-תָּמָתוּן. ד וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תָּמָתוּן. ה כִּי, יִדַּע אֱלֹהִים, כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִייתֶם, כְּאֱלֹהִים, יֹדְעֵי, טוֹב וָרָע. ו וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכַל וְכִי תִאֲוָה-הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו, וַתֹּאכַל; וַתֵּתֶן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּהּ, וַיֹּאכַל. ז וַתִּפְקַחְנָה, עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וַיִּדְעוּ, כִּי עִירָמִם הֵם; וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵהּ תְאֵנָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חִגְרֹת. ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל ה' אֱלֹהִים, מִתְּהַלֵּךְ בְּגֶן--לְרוֹחַ הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים, בְּתוֹךְ, עֵץ הַגֵּן. ט וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים, אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, אַיֶּכָּה. י וַיֹּאמֶר, אֶת-קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בְּגֶן; וַאֲיֵרָא כִּי-עִירַם אֲנִכִּי, וַאֲחָבָא. יא וַיֹּאמֶר--מִי הִגִּיד לְךָ, כִּי עִירַם אֶתָּה; הֲמִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבָלְתִּי אֲכָל-מִמֶּנּוּ--אֲכָלְתָּ. יב וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נָתַתָּה-לִּי מִן-הָעֵץ וַאֲכַל. יג וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לְאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר, הָאִשָּׁה, הַנָּחָשׁ הִשְׁיֵאֲנִי, וַאֲכַל. יד וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחָשׁ, כִּי עָשִׂית זֹאת, אֲרוּר אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה, וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; עַל-גִּחְוֹךְ תֵּלֵךְ, וְעַפְרֵי תֹאכַל כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ. טו וַאֲיֵבָה אִשִּׁית, בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, וּבֵין זָרְעֶךָ, וּבֵין זָרְעֶהּ: הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ, וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עִקְבֵי. טז אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר, הֲרֵבָה אֲרֵבָה עֲצָבוֹנְךָ וְהֲרֵבָה--בְּעֲצָב, תֵּלְדִי בָנִים; וְאַל-אִישׁ, תִּשׁוּקְתְּךָ, וְהוּא, יִמְשָׁל-בְּךָ. יז וּלְאָדָם אָמַר, כִּי-שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וַתֹּאכַל מִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ--אֲרוּרָה הָאֲדָמָה, בְּעִבּוּרְךָ, בְּעֲצָבוֹן

תֹּאכְלָנָה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יִי וְקוֹץ וְדַרְדָּר, תִּצְמִיחַ לְךָ; וְאָכַלְתָּ, אֶת-עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה. יֵט בְּזַעַת אֶפְיֶךָ, תֹּאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֵד אֶל-הָאֲדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לְקַחְתָּ: כִּי-עֶפֶר
אֶתָּה, וְאֶל-עֶפֶר תָּשׁוּב. כִּי וַיִּקְרָא הָאֲדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ, חַוָּה: כִּי הוּא הִיְתָה, אִם כָּל-
חַי. כֹּא וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, כְּתַנּוֹת עוֹר--וַיִּלְבָּשֵׂם. } פ
כֹּכ וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים, הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמְּנוֹ, לְדַעַת, טוֹב וְרָע; וְעַתָּה פָּן-יִשְׁלַח יָדוֹ,
וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל, וְחַי לְעֹלָם. כֹּג וַיִּשְׁלַחַהּ ה' אֱלֹהִים, מִגֶּן-עֵדֶן--לְעַבְד, אֶת-
הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר לָקַח, מִשָּׂם. כֹּז וַיִּגְרֹשׁ, אֶת-הָאָדָם; וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגֶן-עֵדֶן אֶת-
הַכְּרָבִים, וְאֵת לַהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, לְשָׁמֵר, אֶת-דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.

מערך שיעור 2 – סיפור אישי של אדם – איך אדם מספר סיפור?

פתיחה: בתחילת השיעור יוזמן לכיתה אדם אשר יספר את הסיפור שלו. ניתן להזמין תלמיד יב'

(עדיפות ראשונה), בוגר בית הספר, הורה של תלמיד, אדם מהקהילה.

הדמות מספרת את הסיפור האישי שלה, לדוגמא: תלמיד בית הספר מספר את התהליך שהוא
עבר מכיתה י' עד ל י"ב. (עבודה, לימודים, חברה, חברים, משפחה ועוד).

בסיום השיחה עם התלמיד יערך בכיתה דיון.

לפני השיחה כל תלמיד מקבל דף עם שאלות לדגשים. (נספח)

שאלות לדיון:

1. על איזה הבדלים הוא מדבר מאז והיום?
2. מה גרם לשינוי?
3. מה הכי מרשים בסיפור שלו?
4. האם אתם מתחברים לסיפור שלו? יכולים לדמיין את עצמכם במצבים דומים?
5. האם אתם רואים את עצמכם ככה בעתיד? במה אתם רואים את עצמכם אחרת?
6. שימו לב מאיזה מקום האורח מספר את הסיפור שלו? (נקודות כוח, חולשה, עצב, שמחה, עוצמה, חלומות לעתיד)

סיום: היכולת לספר סיפור אישי היא משמעותית לעתיד ולהווה, הבחירה מאיזה מקום רוצים
לספר את הסיפור, חיבור לתהליך של מפגשים הבאים, איך אני מספר את הסיפור שלי ושל
משפחתי. הסיפור שלנו ממקום של כוח, ממקום של גאווה.

נספח לשיעור 2

שאלות חשיבה בעקבות שיחה עם בוגר

תלמיד יקר

תוך כדי השיחה עליך לשים לב לדגשים הבאים ולענות על השאלות הבאות:

1. מה ההבדלים בהתנהגות הבוגר בן העבר להווה שלו?

2. במה שונה חשיבתו של הבוגר מהעבר להווה?

3. כיצד תופס הבוגר את משפחתו כיום? וכיצד תפס אותה בעבר?

4. מהם נקודות הכוח שהוא מציג בסיפור שלו?

5. מהם נקודות החולשה שהוא מציג בסיפור שלו?

6. מה הכי הרשים אתכם בסיפור שלו?

מערך שיעור 3 – " מה הסיפור שלי?"

מטרה: כל תלמיד יספר סיפור אישי שלו, בכל נושא ולא משנה מאיזו תקופה.

פתיחה: צפייה בסרטון ממלך האריות, הסצנה בה [סימבה בורח מעברו](#), (כדאי לראות כמה דקות לפני הקטע שבקישור בו מופזה ממחיש את חשיבות החיבור לעבר ומפגיש את סימבה עם אביו) המטרה היא להראות את החשיבות של העבר לתפקוד בהווה ובעתיד.

מהלך השיעור: המורה מפזרת חפצים שונים בכיתה כל תלמיד בוחר חפץ אחד ודרכו הוא צריך לספר סיפור אישי שלו. החפצים יכולים לכלול: תמונה של בית, תמונה של ילד מחופש בפורים, תמונה של גן משחקים, ארוחה משפחתית ועוד).

מטרה: חיבור לסיפור האישי שלי דרך הסיפורים ששמענו בשיעורים הקודמים.

חשוב: המורה מתחילה את הסבב בדוגמא שלה, בוחרת חפץ/תמונה ודרכו מספר סיפור אישי שלו, החשיבות היא שהמורה נותנת דוגמא אישית, מביאה משהו אישי משלה ומתווה את הדרך לשיתוף. על הדרך השיתוף הזה תורם לקשר האישי עם התלמידים ומאפשר מפגש בינאישי רב ממדי.

מערך שיעור 4 – הכנה לראיון אישי – סיפור של דמות ממשפחתי

פתיחה: נפתח בתרגיל קצר על מנת לחשוף את התלמידים למשמעות הראיון הן מבחינת השואל והן מבחינת המראיין.

ראיון מוצלח - משימה לתלמיד:

התלמידים מתחלקים לזוגות בהתאם למקומות הישיבה שלהם ועורכים ראיון אישי אחד לשני תוך כדי שימת דגש לפרטים הבאים:

1. האם היו שאלות מעניינות במיוחד שיצרו חיבור ושיחה?
2. האם היו שאלות לא ברורות שלא שאלת כמו שצריך או שלא הובנו?
3. האם היה חסר רקע או ידע לפני השיחה?
4. האם המראיין שיתף פעולה בזמן הראיון? האם היו מסיחים ברקע?(פלאפון, טלויזיה, אנשים שהסתובבו באזור?)
5. האם למדנו דרכים מוצלחות לשאול שאלות?
6. האם נתכונן בצורה אחר בפעם הבאה?
7. האם שיטת הרישום של השיחה הייתה טובה? האם עדיף להקליט? לצלם?

רשמו את המסקנות שלכם בטבלה הבאה:

טיפים: לעומת זאת, כדאי מאוד לא ...	טיפים: כדי לקיים ראיון מוצלח כדאי מאוד ...	מתי ליישם את הטיפים?
		לפני הריאיון:
		בזמן הראיון:

		בסוף הראיון :
--	--	---------------

לאחר התרגיל נצפה בתוכנית אירוח של גיל ריבה (את מי אני מזמין לארוחה?).
 בתוכנית הוא מארח אנשים שונים ואנו נלמד מזה על דרך שאילת השאלות שלו.
 לפני הצפייה המורה מחלקת דף הנחייה לצפייה לתלמידים (בנספח), עוברים על הדף יחד ועונים עליו אחר כך.

לאחר הצפייה יתקיים דיון.

שאלות לדיון:

1. מה הוא שאל?
2. איך שאל את השאלות?
3. מה גרם להם לדבר? האם הוא עשה משהו חריג?
4. איזה תנועות גוף, מגע או כל דבר אחר ששמנו לב אליו?

לוח: הכנת דף שאלון לבן משפחה שלי בעזרת התלמידים

נספח 3

דף צפייה לתוכנית של גיל ריבה

השב על השאלות הבאות:

1. תארו את האורח בתוכנית בה צפיתם (שם, גיל, עיסוק, תחומי עניין וכדומה)

2. איזה שאלות שאל אותו המנחה?

3. מה בשאלות של המנחה גרם למרואיין לדבר ולשתף?

4. האם שמתם לב לתנועות ידיים או תנועות גוף מיוחדות שהמראיין השתמש בהן?

שעור מספר 5

הצגת סיפור משפחתי

לאחר שהתלמידים הכינו יחד עם המחנך את דף השאלות המסויים לראיון אישי של קרוב המשפחה, וערכו את הריאיון עימו. הם מגיעים עם התוצר הסופי לכיתה ואנו צריכים לנתח ולבדוק כיצד אנו רוצים להציג את הריאיון. (כמובן שאם התלמיד החליט על סרטון עליו לבצע את הריאיון מוקלט).

פתיחה: המורה מציינת שכל התלמידים הגיעו לכיתה עם התוצר המשפחתי שלהם ואנו צריכים להחליט איך אנו רוצים להציג את התוצר שלנו. כל תלמיד מחליט כיצד הוא רוצה לשתף ומכין את התוצר שלו בהתאם.

לוח: (אופציות אפשריות להצגת הריאיון: מצגת, סרטון, פלקט + תמונות קולאז' - יצירת עיתון או אלבום).

שמות התלמידים	מצגת	סרטון	קולאז'	עיתון/אלבום

לאחר שהתלמידים החליטו על הדרך בה הם רוצים להציג את התוצר שלהם, התלמידים מתחלקים לקבוצות עבודה לדון בדרך הטובה ביותר וכיצד ישלבו בה כל התוצרים. (משימה זו היא הכנה לשיעור הבא)

שיעור מספר 6

"הסיפור שלי"

"הסיפור העתידי שלי" – איך אני רואה את עצמי בעוד מספר שנים?
המטרה העיקרית היא לחשוף את הילד לציר הזמן של החיים שלו עם דגש על העתיד, כיצד הוא רואה את עצמו? מה השאיפות ומה החלומות שלו?

כל תלמיד מקבל דף הנחייה למילוי שאלון עצמי (במידה ויש דברים לא ידועים ניתן ליצור קשר עם ההורים בזמן אמת...)

"רק על עצמי לספר ידעתי..."

1. פרטים אישיים

א. שם – כיצד נקבע שמי? מה מקור שם המשפחה? האם היו בו שינויים מכוונים?

ב. שנת לידה, מקום הלידה ומהלך הלידה. סיפור מיוחד או חוויות מהלידה.

2. שנות חיי הראשונות – מפי ההורים והמבוגרים במשפחתי

א. גדילה והתפתחות – מתי התחלתי ללכת, לדבר, לצחוק, מתי התחלתי להיות עצמאי, מחלות, הברקות לשוניות.

ב. צעזעים – האם היה צעצוע מועדף?

ג. מעשי קונדס.

ד. אירועים מיוחדים בהם השתתפתי (פירוט על האירוע ועל חלקכם בו).

3. זיכרונתי הראשונים

- א. פעוטון, גן, בית ספר. _____
- ב. חוויות שלי במשפחה, עם חברים. _____
- ג. תחביבים שהיו לי, אוספים, את מי הערצתי? _____
- ד. טיולים משפחתיים/קבוצתיים. _____
- ה. לימודים – שנותי בבית-הספר היסודי. _____
- ו. חברים/חברות. _____

4. כיצד אני היום

- א. איך אני נראה? _____
- ב. מהם תחביבי היום, משחקים אהובים, מהם הישגי בספורט, במוסיקה, בריקוד? _____
- ג. מה אני אוהב לאכול? _____

5. מי אני בעתיד?

- א. מה החלומות שלי? _____
- ב. מה אני אעשה בצבא? _____
- ג. איפה אני רואה את עצמי בעוד 10 שנים? _____
- ד. האם יש לי חלום שאני כבר היום מתחיל להגשים אותו? _____

מפגש סיכום – הצגת התוצרים + מאכל המייצג את המקום ממנו באתי

כל תלמיד יביא מאכל משפחתי/עדתי + סיפור (של המאכל, של המתכון, מתי מכינים אותו ומי מכין) אופציה להזמין הורים/ מועדון ארוחת בוקר/ערב" כיתתי.

- שימוש במפת עולם- "אנחנו על המפה": הצגת שמות תלמידים ומאיפה המשפחה שלהם הגיעה. אפשר לנעוץ על המפה קיסם/סיכת-נעץ עם שם התלמיד וליצור בעזרת חוט את המסלול המשפחתי של התלמיד ברחבי העולם.
 - כדאי לבקש מכל תלמיד להביא חפץ המסמל את המקום שממנו משפחתו עלתה למשל- מרוקו - בגד חינה + מאכל.
 - הצגה של הסיפור המשפחתי והאישי שלי.
- סיכום של התלמידים איך הם חוו את המפגשים.**